

miserias quæ peccati originalis effectus simul & pœnæ sunt: ex iis enim adversus Pelagianos argumentum depromit Augustinus, ut primigeniâ noxâ vitiatam esse hominis naturam demonstret.

2°. Docet etiam fides parvulos sine Baptismate morientes experturos pœnam *damni*, sive excludendos esse è Regno cœlesti, & vifione Dei *intuitiva* juxta hanc Christi sententiam: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei*: (Joan. 3. 5.) atque æterna illa *damni pœna tam grandis est*, inquit Augustinus, *ut ei nulla possint tormenta quæ nominis comparari* (Ench. cap. 112. tom. 6. pag. 239.) Sileat igitur humani ingenii temeritas, nec Deum crudelitatis accuset in iis quæ fide certa sunt.

Observatio.

Licet S. Thomas communem suæ ætatis Scholasticorum opinionem secutus, dixerit *peccato originali non deberi pœnam sensûs, sed solum pœnam damni*: (Quæst. 5. de malo art. 2.) attamen, ut erat Augustini studiosissimus, ejus doctrinæ ubique sparlit semina. Docet, v. g. ob peccatum originale nasci unumquemque pœnæ & gehennæ obnoxium: *Eramus naturâ, id est, per originem naturæ, ut vitiata est, filii iræ; id est, vindictæ, pœnæ & gehennæ.* (In Epist. ad Ephes. lect. 1. cap. 2.) Et Lib. 3. contra gentes, cap. 139. *Habet pro absurdo, inquit Sylvius, quod sint aliqui homines qui nec beatitudinem consequantur, nec pœnam à Deo patiantur, quod juxta Scripturam (Matth. 25.) omnibus in divino judicio existentibus dicitur: Venite, possidete paratum vobis Regnum, vel discendite in ignem æternum.* (Tom. 2. oper. Sylvi, pag. 446. edit. Anuerp. an. 1667.)

Unde sic concludit idem Sylvius: *Si S. Thomas suam summam Theologicam absolvisset, non deest ratio existimandi eum in partem alteram fuisse decli-*

naturum. (Ibid.) Eadem est Laurentii Berti persuasio: *Multò magis, inquit, ad nos accessisset S. Thomas, si postremum contra Julianum opus datum ei esset perlegere, ubi sententia nostra traditur expressissimè.* (Lib. 13. de Theolog. discipl. tom. 3. cap. 9. pag. 91.)

CAPUT II.

De Peccato mortali & veniali.

Hic quatuor proponi solent quæstiones. Prima, utrum peccatum mortale & peccatum veniale ex natura sua differant; secunda, quâ ratione à se invicem discrepent; tertia, utrum ex plurimis peccatis venialibus coalescere possit unum mortale; quarta, an peccatum ex genere suo mortale fieri possit veniale. Quæ singula totidem in articulis expendemus.

ARTICULUS PRIMUS.

An Peccatum mortale & Peccatum veniale ex natura sua differant.

Calvinus docet omnia peccata esse ex natura sua mortalia. Sic enim Catholicos irridet: *Hic in auxilium confugiunt ineptæ distinctionis, peccata quædam venialia esse, quædam mortalia: nos autem peccati stipendium prenuntiavimus esse mortem, & animam quæ peccaverit morte dignam.* (Lib. 3. instit. cap. 4. n. 28.)

Admittenda sunt peccata quæ ex natura sua sint venialia.

Probat ex Scripturis. Peccatum ex natura sua veniale illud est quod , nec justitiâ exuit hominem , nec amicitiam Dei dissolvit : atqui multa sunt ejusmodi peccata , teste Scripturâ : *Non est homo justus in terra qui non peccet. (Eccle. 7. v. 21.) Septies cadet justus. (Prov. 24. v. 16.) In multis offendimus omnes ,* ait S. Jacobus. (*Cap. 3. v. 2.*) *Si dixerimus , inquit S. Joannes , quoniam peccatum non habemus , ipsi nos seducimus , & veritas in nobis non est. (1. Ep. cap. 1. v. 8.)* Ex Scripturis itaque constat quædam esse peccata quotidiana , & singulis etiam justis communia : atqui hujusmodi peccata nec justitiam auferunt , nec amicitiam Dei dissolvunt , ut res ipsa clamat : ergo dari peccata quæ ex naturâ suâ sint venialia , demonstrant sacræ Litteræ.

Præterea in iisdem Scripturis quædam peccata comparantur rebus levissimis , quædam autem gravissimis : cujus comparationis sit istud exemplum : *Quid vides festucam in oculo fratris tui , & trabem in oculo tuo non vides ? (Matth. 7. 3.)* Atqui per *festucam* peccata ex se venialia , per *trabem* verò peccata ex se mortalia designantur. Hinc præfatum Matthæi locum sic exponit S. Hieronymus : *De iis loquitur (Christus) qui cum ipsi mortali crimine teneantur obnoxii , minora peccata fratribus non concedunt. (Tom. 4. pag. 23.)* Ibi per *minora peccata* intelligit S. Doctor venialia , liquidem ea mortalibus opponit ; ergo , &c.

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. *Stipendia peccati mors*, inquit Apostolus. (*Rom. 6. 23.*) *Anima que peccaverit , ipsa*

moriatur, ait Deus apud Ezechielem ; (*Cap. 18. v. 20.*) ergo , teste Scripturâ , peccatum quodlibet mortem animæ secum importat , ac proinde mortale est.

Resp. Neg. conseq. Utraque enim hæc Scripturæ sententia de omnibus peccatis minimè intelligenda est ; 1°. quidem cum ait Apostolus : *stipendia peccati mors* ; non loquitur nisi de gravioribus nonnullis peccatis de quibus ante suam conversionem commissis erubescant Fideles , ad Religionem Christianam recens adducti , ut satis probant ista quæ præmittit verba : *Quem ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis ? Nam finis illorum mors est. (Rom. 6. 21.)* 2°. Apud Ezechielem agitur de rapina , usura , homicidio , idololatria , &c. quæ ex natura sua sunt crimina gravissima , idcirco ibidem dicuntur *detestanda*.

Obj. 2°. Sic docet Christus : *Qui solverit unum de mandatis istis minimis , & docuerit sic homines , minimus vocabitur in Regno cælorum ; (Matth. 5. 19.)* sed qui committit peccatum veniale , solvit unum ex mandatis minimis ; ergo erit minimus , id est , nullus in Regno cælorum , ab eoque excludetur ; & proinde nullum est peccatum quod ex natura sua non sit mortale.

Resp. Dist. maj. Qui solverit unum de mandatis istis minimis , juxta Phariseorum existimationem , conc. quæ reipsâ minima sunt , neg.

Silicet , in eo capite Christus fallacem perstringit Phariseorum justitiam : egregiè enim servare se Legem gloriabantur , non occidendo , non mœchando , non jurando per terribile Dei nomen . irasci verò , conviciari , concupiscere uxorem alienam , jurare per cœlum , inimicos odio habere , tanquam leve aliquid existimabant. Id colligitur ex toto præfati capitis 5. contextu. Hæc autem quæ minima Pharisei arbitrabantur , quis ignorat reverà , esse gravia ? Præterea in objecto loco non dicitur tantum , *qui solverit* , sed additur : & do-

cuert sic homines. Porro Legem divinam adulterare & corrumpere, etiam in minimis, & aliis falsam doctrinam proponere, quæ sacris Scripturarum oraculis adverteretur, crimen est gravissimum.

Obj. 3°. Quodeumque peccatum est violatio primi & maximi mandati, quo tenemur Deum ex toto corde diligere; ergo peccatum quodcumque mortale est.

Resp. Dist. ant. Est violatio primi & maximi mandati, sed quæ potest esse levis, conc. quæ semper gravis est ac mortifera, neg.

Si enim culpa quælibet cum maximo diligendi Dei mandato graviter pugnet, iusti quoties Deum offenderent, definerent esse iusti: atqui illud absurdum est; alioqui nullus esset iustus; siquidem ex Apostolo, *in multis offendimus omnes*; ergo violatio primi & maximi mandati non semper gravis est ac mortalis. Ratio est, quia sicut rectus amor nunc vividus est ac vehemens, nunc autem remissus, nec semper iustificat: ita perversus amor suos habet gradus, nec semper gratiam iustificantem extinguit. Hinc illud Augustini: *Omnes enim offendimus; sed unus gravius, alius levius. Quanto quisque gravius leviusque peccaverit, tanto erit in peccato committendo major, quanto in diligendo Deo & proximo minor.* (Epist. 167. n. 17. tom. 2. pag. 601.)

Obj. 4°. Quodlibet bonum opus, etiam minimum, meretur vitam æternam juxta illud Christi: *Quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* (Matth. 10. 42.) Ergo pariter peccatum vel minimum pœnam æternam meretur.

Resp. Neg. conseq. Quia Deus, ut potè summè bonus & misericors, ultra meritum remunerare potest; quatenus autem est summè iustus; non potest pœnam culpæ majorem infligere: sed inter

utramque servare debet proportionem; quod profectò non faceret, si pro culpa levissima pœnam decerneret sempiternam. Insuper opus quod in iusto exiguum primâ fronte videtur, reverà præstantissimum est, non quidem in se, sed ratione caritatis *habitualis* ex quâ proficiscitur; peccatum verò leve, cum nonnisi ex parva cupiditate prodeat, non potest esse tantæ gravitatis, ut pœnam æternam mereatur.

ARTICULUS II.

Quânam potissimum ratione inter se differans Peccatum mortale & Peccatum veniale.

Circa quæstionem hanc varias in partes scinduntur Theologi.

1°. Docet Scotus in eo differre peccatum mortale & veniale, quòd prius sit contra præceptum, posterius verò contra consilium. Sed refellitur hæc opinio ex eo quòd actus qui opponitur consilio, non idèò peccatum sit, etiam veniale; sive Legis: *Ubi enim non est Lex, nec prævaricatio.* (Rom. 4. 15.) Consilium autem vim Legis non habet. Præterea iusta eandem sententiam, nubere peccatum esset saltem veniale, post consilium ab Apostolo datum de servanda virginitate: nemo tamen dixerit nubere esse peccatum, sic testante Apostolo: *si nupsit virgo, non peccavit.*

2°. Existimant alii cum S. Thoma peccatum mortale à veniali discrepare, quia mortale est *contra Legem*, sive præceptum; veniale autem *præter Legem* duntaxat. Sed facile evertitur hæc opinio, quia peccatum quodcumque, etiam veniale & levissimum, est contra Legem, cum peccatum definiatur *transgressio Legis*, & præterea licitum sit quidquid nullâ Lege prohibetur; si ergo pec-

cata venialia non essent contra Legem, eo ipso licita forent.

3°. Nonnulli volunt peccatum mortale & veniale, eo discriminari, quòd alterum pœnæ aeternæ, alterum verò temporali tantum hominem faciat obnoxium: sed ruit hæc sententia, quia pœnæ subeundæ obligatio est peccati effectus, non autem ratio *formalis* quâ peccatum constituatur mortale aut veniale.

4°. Alii tandem quibus suffragamur, discrimen peccati mortalis à veniali in eo potissimum reponunt, quòd per mortale peccatum homo ita sese avertat à Deo, ut in creatura constituat finem suum simpliciter ultimum, qui scilicet omnibus animæ affectibus prævaleat; per veniale autem peccatum homo ita creaturæ adhæreat, ut ad eam finem suum ultimum non transferat: sic enim animo comparatus est, ut creaturam desereret si illius amore Deum graviter offendi, ejusque amicitiam dissolvi intelligeret: hinc patet cur mortale peccatum caritatem ac proinde gratiam sanctificantem extinguat, non autem veniale. Caritas enim intima est animæ cum Deo conjunctio: hanc verò perimit averso à Deo, tanquam sine ultimo, quam sibi adjunctam habet peccatum mortale, non autem veniale.

Quæres an facile sit pronuntiare utrum hoc vel illud peccatum mortale sit, an veniale.

Resp. Difficile ac periculosum est definire, utrum hic an ille actus sit peccatum mortale, an verò intra venialis culpæ limites consistat. *Quæ sint illa peccata*, inquit Augustinus, *quæ impediunt perventionem ad Regnum Dei, difficultimum invenire, definire periculosum.* (Lib. 21. de civit. Dei, cap. 27. n. 5.) Cujus difficultatis variae sunt causæ. Prima est quòd mens circa mortalia magis cæcutiat, quàm circa quælibet alia. Secunda, quòd voluntas peccato corrupta, non regulâ veritatis,

sed plerumque cupiditate rem metiatur. Tertia est quòd peccata, licet gravissima, cum in consuetudinem abierint, aut nulla aut levia tantum existimentur.

Ea tamen de re statui possunt quædam regulæ: 1°. Utrum peccatum mortale sit, an veniale tantum, non ex humana ratione quæ corrupta est ac tenebris involuta definiendum est; verum ex Scriptura, quantum fieri potest, & Traditione: *Quæ sint levia, & quæ gravia peccata*, inquit Augustinus, *non humano, sed pensanda sunt judicio divino.* (Enchir. cap. 78. n. 21.) 2°. Quæ in Scripturis dicuntur è Regno cœlorum excludere, aut morte aeternâ plecti, habenda sunt mortalia. 3°. Quæ per justas Leges canonicas aut civiles gravi pœnâ multantur, non existimanda sunt venialia. 4°. Quæ gravem Deo, vel proximo, vel ipsi peccati injuriam, aut grande damnum ex se inferunt, debent lethalia cenferi.

ARTICULUS III.

Utrum ex multis Peccatis venialibus coalescere possit unum mortale.

Quætionem hanc solvet sequens

PROPOSITIO.

Ex multis Peccatis venialibus fieri non potest unum mortale.

Prob. 1°. Quia peccatum veniale ex natura sua differt à mortali, ut patet ex dictis: atqui unius rei natura non potest in alterius naturam mutari propter solam actus multiplicationem: nunquam, v. g. res spiritalis, quantumvis multiplicetur, corporis naturam induet, 2°. Docent sacra Litteræ

justos, licet multoties venialiter peccent, non ideo è gratia justificante excidere: atqui id falsum erit, si ex multis venialibus coalescere possit unum peccatum mortale. 3°. A Synodo Tridentina declaratum fuit, (*Seff. 14. cap. 5.*) hominem per venialia peccata suam non amittere justitiam, eademque hæc peccata posse citra culpam in confessione taceri: atqui neutrum esset generaliter verum, si ex plurimis venialibus peccatis aliquando conflaretur unum mortale; ergo, &c.

Dices 1°. S. Augustinus sic monet: *Timenda sunt parva peccata quæ humanæ fragilitati..... crebra subrepunt: quæ collecta contra nos si fuerint, ita nos gravabunt & opprimunt, sicut unum aliquod grande peccatum.* Id S. Doctor comparatione confirmat: *Quid enim interest ad naufragium, utrum uno grandi fluctu navis operiatur, an paulatim subrepens aqua impleat navim atque submergat?* (*Epist. 265. n. 8. tom. 2. pag. 898.*)

Itaque juxta S. Augustinum multa peccata venialia idem efficiunt, & nos perindè opprimunt ac unum mortale; ergo putat S. Doctor ex multis venialibus fieri unum mortale peccatum; vel, quod eodem recidit, plurima venialia uni mortali paria esse.

Resp. Dist. ant. Perindè nos opprimunt ratione peccati mortalis quod vulgò neglecta venialia sequitur, conc. per se & ratione sui, neg.

Itaque præfatus Augustini locus eo sensu intelligendus est, quòd si venialia spernaatur, & magno numero collecta sunt, certò nos opprimant; quatenus scilicet iis repetitis & neglectis succedere solent alia graviora & mortalia, juxta illam Scripturæ sententiam: *Qui spernit modica, paulatim decidet.* (*Eccli. 19. 1.*) Ita Augustini verba Interpretatur S. Thomas: *Loquitur in illo sensu quòd multa venialia dispositivè causent mortalia.* (*1. 2. q. 88. art. 4. ad 1.*) *Dum enim homines negligentes despiciunt peccata sua quia parva sunt,*

crefcentibus minutis peccatis, adduntur etiam crimina & cumulum faciunt. (*Serm. 22. n. 2. in append. tom. 6. oper. 5. Aug. pag. 45.*) Plurimæ guttæ in sentinam irrepentes ideo navem possunt obruere, quòd in unam molem simul physicè coeant; de peccatis autem venialibus nihil simile dici potest.

Dices 2°. Famulus qui affem quotidie domino suo furatur, singulis vicibus nonnisi venialiter peccat, & tamen in peccatum mortale incurrit, cum ad notabilem pecuniæ summam pervenit; ergo multa venialia unum mortale constituere possunt.

Resp. Neg. conseq. Mortaliter quidem peccat famulus ille, non quòd venialium collectio sit uni peccato mortali æqualis; sed quia minuta repetitis vicibus subripiendo, tandem pervenit ad notabilem pecuniæ summam quæ ad mortale peccatum sufficit. Ratio est, quòd ultimum rei levis futurum, prout prioribus moraliter conjunctum, unam cum iis materiam efficiat.

ARTICULUS IV.

Utrum Peccatum ex genere suo mortale, possit fieri veniale, & vicissim.

Peccatum dici potest mortale aut veniale duplici modo, nimirum vel per se sive ex genere suo, vel per accidens.

Quæres 1°, quòdnam peccatum sit mortale aut veniale ex genere suo.

Resp. 1°. Peccatum mortale per se sive ex genere suo. est illud quod fieri potest mortale, licet alia non interveniat peccati species. Sic furtum est peccatum ex genere suo mortale quia, licet fur omnis non peccet lethaliter, potest tamen aliquis mortaliter peccare, intra furti spe-

ciem consistendo, ad peccatumque alterius rationis non declinando.

Resp. 2°. Peccatum veniale *ex genere suo* illud est quod intra propriam speciem remanendo, & sine accessione peccati diversæ rationis, nunquam erit mortale. Hujusmodi est mendacium jocosum; quamvis enim ex circumstantiis fieri possit mortale, ut, v. g. si ille qui joci causâ mentitur, inde excitandum grave scandalum prævideat; tunc tamen idèb solum sit mortale, quia ipsi jungitur altera peccati species, nempe scandalum.

Quæres 2°. quale peccatum censeatur mortale aut veniale *per accidens*.

Resp. Peccatum mortale *per accidens* illud dicitur quod, licet ex se gravem Deo non inferat injuriam, eum tamen graviter offendit ratione adjunctæ alicujus circumstantiæ, ut patet exemplo mendacii jocosi mox proposito.

Peccatum veniale *per accidens* est illud cujus malitia, licet ex objecto gravis esse possit, ob alicujus tamen circumstantiæ interventum levis est, ut si quis in iis circumstantiis mentiatur, in quibus videt, si verum dicat, inde grave malum & damnum esse derivaturum.

Quæres 3°. Quandonam peccatum *ex genere suo* mortale fieri possit veniale *per accidens*.

Resp. Id fieri posse duplicem ob causam: 1°. Si non adfuerit plena deliberatio quæ requiritur ad mortale: hujusmodi sunt subiti quidam iræ motus qui mentem ita perturbant, ut tamen eos voluntas non statim comprimat. 2°. Cùm illius materia est levis, ut patet in furto unius assis, & in detractione quæ ex se non potest grave damnum inferre proximo. A secunda hac regula excipiendi sunt actus qui, licet eorum materia sit levis, nihilominus atrocem divinæ majestati injuriam important; tale est perjurium, etiam de re levissima; talis est etiam simonia per quam res aliqua spiri-

ritualis,

ritualis, licet exigui videatur momenti, venditur aut emitur.

Quæres 4°. quas ob causas peccatum *ex genere suo* veniale fieri possit mortale *per accidens*.

Resp. peccatum *ex genere suo* veniale fieri posse *per accidens* mortale 1°. ob pravum affectum operantis; si, v. g. ita sit animo comparatus, ut id quod facit non omitteret, etiam si illud peccatum esse mortale cognosceret; tunc enim habet peccati mortalis affectum. 2°. Propter finem mortaliter malum quem agens in suo opere, alioquin ex se veniali, sibi proponit; ut si quis eo sine verba jocosa proferat, ut mulierem ad crimen adulterii impellat: ratio est, quia *media finis* ad quem referuntur pravitatem induunt. 3°. Ob grave scandalum quod agens ex peccato suo, quamvis in se levi, consecuturum prævidet aut prævidere debet; ut si quis alium leviter irrideat, prænosens eum ad gravem iram esse commovendum, quia causa prævisa sui effectus malitiam fortitur. 4°. Propter contemptum Superioris cujus Lex violatur; ut quando aliquis præceptum, etiam de re non gravi, infringit in despectum Superioris: contemptus enim ille in ipsum Deum refunditur, cujus vices gerit Superior. 5°. Tandem ob proximum mortaliter peccandi periculum, cui sese exponit aliquis rem ex se venialiter malam agendo: idcirco qui otiosè colloquitur cum muliere, satis expertus inde sibi non semel contigisse ut lethaliter peccaverit, eo ipso convincitur velle, ac proinde committere peccatum mortale. Qui enim vult causam, vult etiam effectum quem prævidet, aut prævidere potuit ex ea causa secuturum.

Finis Tomi Sexti.